

Sila

Ilaqutariinnut atuagassiaq · Familiemagasinet

SAMMISAQTEMA PERORSAANEQ INUUNERMI NUANNERSUMI OPDRAGELSE - DET GODE LIV

Randi Petersen...

**Meerartaarnerit assigiinneqisut
Stor forskel på den første og den anden**

Anaanariit · Mor og datter...

**Isummakkut aalajaatsuuneq
pingaarnerpaajuvoq
At fastholde synspunkter er
vigtigt**

Ilaqutariit · Familie...

**Pitsaaneq ujartorlugu
At stræbe efter det bedste**

**Ataata perorsaanerme aamma
ilaasariaqarpoq
Far skal også deltage i
opdragelsen**

**Ajortut ajunngitsunngortinne-
qarsinnaapput
Det dårlige er også godt for
noget**

PERORSAANEQ

inuunermi nuannersumi

Angajoqqaajulluniuna imaannaangitsoq. Ajunngitsoorusunnartarpoq - meearlu aamma ajunnginnerpaamik perusunnartarluni. Qanoq angajoqqaajusoqassanersoq sumiluunniit allasimasuutigineqanngilaq - taamaammallu nalornileraanni atuakkamik quppiiginnarluni inernernik takusisoqarsinnaanani. Taamaattorli perorsaaneq pillugu atuakkani perorsaariaatsit tipisiorneqarsinnaapput - atuagassianisaaq - aammalumi inuit allat perorsaariaasianni aamma isumassarsiortoqarsinnaalluni. Sila-mi uani "Perorsaaneq - inuunermi nuannersumi" sammineqarpoq - isumassarsiortfigisinnaasat.

Atuarluarna!

OPDRAGELSE

det gode liv

Det er et hårdt arbejde at være forælder. Man vil så gerne være god - og vil det bedste for sit barn. Der findes ingen facitliste over hvordan det er at være forælder, derfor kan man ikke bare slå op i en bog hvis man er i tvivl. Dog kan man hente inspiration i bøger om opdragelse - eller i blade - men også i andre folks måder at opdrage deres børn på. I denne Sila kan du også hente inspiration til opdragelse - i det gode liv.

God læselyst!

IMAIINDHOLD

- 03 Isummakkut aalajaatsuuneq pingaarnerpaajuvoq
- 06 At fastholde synspunkter er vigtigt
- 07 Pitsaaneq ujartorlugu
- 09 At stræbe efter det bedste
- 10 Meerartaarnerit assigiinneqisut
- 12 Stor forskel på den første og den anden
- 14 Ataata perorsaanermi aamma ilaasariaqarpoq
- 15 Far skal også deltage i opdragelsen
- 16 Nuannersoq piumasaqarfilli
- 18 Dejligt men også krævende
- 20 Ajortut ajunngitsunngortinneqarsinnaapput
- 22 Det dårlige er også godt for noget

Ilaqtariinnut atuagassiaq SILA saqqummersinneqartarpoq PAARISA-mit, Peqqisutsimut Pisortaqarfik.

Familie magasinet SILA udgives af PAARISA, Direktoratet for Sundhed.

Atuagassiaq ukiumut marloriarluni saqqummersinneqartarpoq.

Magasinet udgives to gange årligt.

Atuagassiap imai tigulaariffigineqarsinnaapput sumingaanneersuunerat erseqqissumik nalunaarneqarpat.

Magasinet indhold kan citeres med tydelig kildeangivelse.

Kontakt SILA attaveqarfigisinnaavat

E-mail: sila@gh.gl

Tlf. 346675 - Fax: 325505

"SILA", PAARISA, Box 1160, 3900 Nuuk

Aqqissuisut - Redaktion

Aminnguaq Dahl Petrusen,

Atuakkiorfik A/S

Sofie Jessen, PAARISA

Akisussaasoq - Ansvarshavende

Bodil Karlshøj Poulsen, PAARISA

Iloqqaasoq ilusilersuisorlu

Layout og tilrettelægning

Tegnstuen TITA

Nalunaarsimangikkaangat Toornaq

imaluunniit TITA assiliisuusarput.

Når fotografen ikke er angivet, er fotoet

taget af Toornaq eller Tegnstuen TITA

Naqinneqarfia - tryk Nørhaven A/S

Amerlassusii - oplag 24.000

ISSN 1603-0745

Pisartagaqarneq - abonnement

Kalaallit Nunaat/Grønland 75 kr.

Nunani Avannarlerni/Norden 95 kr.

Apersuinermi atuartulluunniit allaaserisaanni isummat saqqummiunneqartut, atsiorneqarsimasut atsiorneqarsimangit-sulluunniit aqqissuisoqarfiup pisortaqarfiullu akisussaaffigisinnaangilaat.

Meninger og holdninger, der kommer til udtryk i interviews eller i læser-indlæg, signerede eller usignerede, er ikke nødvendigvis redaktionens eller direktoratets opfattelser, og derfor ikke kan gøres ansvarlig herfor.

Isummakkut aalajaatsuuneq pingaarnarpaajuvoq

Anaanariit perorsaaneq pillugu oqaloqatigiipput

Atia: Gitte Lyng-Rosing, anaanaq, panik.

Ueqarpoq. **Meerai:** 2; 0 - 2-nik ukiullit

Atia: Marie Møller-Lynge, anaanaq, aanaaq.

Ueqarpoq. **Meerai:** 7; 6 - 32-inik ukiullit. Taakkua akornanniippoq Gitte Lyng-Rosing. **Erngutai:** 7

All./Tekst: Aminnguaq Dahl Petrussen

Ilissi perorsaansinnit suut pingaarnarpaajuppat?

M Meeqqat toqqissisimanissaat, toqqissisimasumik angerlarsimaffeqarnissaat asanninnermillu tunineqarnissaat. Aaliangersimasumillu pissuseqarfiginissaat. Uanga aalajangiussara ajunngitsuusoq nalunngikkaangakku, piumasara aaliangiusimaniartarpara, meeqqat uteriisernerat nakkaanarfiginaveersaarlugu. Meeraqigama nalunngilara meeqqat isumagisamik allangortitsivigalugit paatsiveeruttartut piuminaannerulerlutillu.

G Aap, taamatut perorsagaavugut, nammitsinnillu perorsagassaqaleratta periuseq tamanna ingerlannialerparput. Ingammik meeqqat peroriartornerminni piffissani misile-raaffiini isummanik allangortitsinnginnissaq, asanninnermillu tunisiuarnissaq pingaaruteqarpoq.

Qanoq asanninnermik tunineqarsinnaappat?

M Sarlissiutlaartarlugit, pakkutlaarlugit apalaartarlugillu. Meeqqat ilaanni pisariaqartitatik takutittarpaat - soorlu namminneq sarlissitartarput, ornigullutilluunniit pakkutequllutik. Imaluunniit uanga nammineq ornigullunga pakkut-tarpakka.

Qanormi inersimasut isummanik allangortitse-riasaarnerat meeqqat malugisaramikku?

G Meeraq alapernaatsuugami sunik tamanik misileraasarpog. Inersimasullu isummiussani aalajangiutereeraluakkani allangortikkaangamiuk, meeqqap ingerlaannaq allanik piumasaqarfigeqqipallattarpaa - taamaalluni ilikkartarpaa angajoqqaq nakkaannariaannaasoq.

M Meeqqat piumasaqaataat assigiinngissinnaasaqaat. Aningaasanut tunngasinnaapput, imaluunniit ikinngutinin sammisinnaapput. Anaanatullu isumaqaraangama piumasaasa naammassinissaannut piffissaanngitsoq aaliangertarpunga taamaattoqassanngitsoq. Meeqqalli misileraajuartuugamik piumasartik anguniarlugu uteriisertarput. Paasitinniartarpakkalu "naamik naamiusoq" - allangortineqassanngitsorlu. Kisiannimi assigiinngitsutigit tunniutiin-narfeqartarpugut, sapinngisamilli taamaanneersaarluta.

G Meeraagatta ilaanni uteriittaqaagut. Uteriittuulluni angusarpassuaqarnartaqaag! (Illarpalaaq)

Gitte, illit perorsaariaatsikkut malugisinnaaviuk anaanavit perorsaariaasaa arlaatigut malillugu?

G Tarrarsorfeqarnartarpormi. Aamma inooriaaseq allan-

ngortikkuminaattarpoq. Angajoqqaat perorsaariaasaanni, pitsaasutut isigisagut ingerlateqqinniartarpagut. uanga uteriitsuuvunga, tamannalu perorsaariaatsinni ersertarpoq - aamma meeqqanni takusinnaavara uteriitsuunera ingerlaqqittoq (illarpalaaq).

Meeqqat assigiimmik perorsarneqassappat, imaluunniit kinaassusaat naapertorlugit perorsarneqassappat?

M Killilersuineq, assersuutigalugu aneereeraangamik qassinut angerlartassanersut, eqqarsaatigalugu aaliangersimasumik killigititaqarniartarpunga. Meeqqalli tamarmik namminiussuseqarput. Immikkut soqutigisaqarput, soqutigisaallu tunngavigalugit assigiinngitsumik kaammattortarpagut.

G Paneqarpunga erneqarlungalugu. Aatsaalli perorsaalluta aallartilaarpugut. Alliertulerpata paasinarsissooq qanoq issanersooq. Assigiimmi perusunnaraluaqaat - pisariaqartitaalli aallaaviginiartarpagut. Assersuutigalugu paninnik naartulerama ernitta pissusaa allangorpoq, ungasalerluni assut. Sunaaffami naartusunga - sinngasorlu. Immaqa uanniit pisariaqartitani tamaat piunnaalerlugu malugigaa. Taamaaligaangat samminerulertarpara. Kisianni angajoqqaatut meeqqagut perusullugit pinngortikkatsigit tamaasa piffissarqarfigisariarpagut.

Angajoqqaanngorniaraanniuna suut pisariaqartut?

G Nalunarneq ajorpoq akisussaaffimmik tiguisinnaalernerneq. Inuup nammineq pisinnaasani aallaavigalugit meerartaanissani akisussaaffigivaa - piareertutut misigileruni paasissavaa.

M Eqqarsaatersornartarpoq inuusuttuaravinnugit meerartaaraangata. Uanga 19-inik ukioqarlunga meerartaqaarpunga. Taamani misigisimavunga piareersimallunga. Kisianni ullumikkut kingumut qiviaraangama eqqarsartarpunga ukiut 5-7 utaqqisimasinnaagaluarlunga. Ilinniaqqaarlunga, misilittagaqarnerullungalugu meerartaarsimasuuguma immaqa arlaatigut ajunnginnerussagaluarami. Kingullermik meerartaarpunga 46-nik ukioqarlunga. Misigissuseq nuanneqaaq - allanullu misigitikkusunnarpoq. Angajulleq nukarlerlu ukiunik 27-nik nikingapput, taamaakkaluartorli imminnut qaneqaat. Misigalugit nuanneqaaq.

Ataatsimoorangassi inuppassuusarsimassuusi, qanoq ittarpa?

G Nipi! Nipaartartaqaagut! Ilai qissattut, allat illartut!
M Jorngoriit (soraluariit) nikingarpianninnamik, qanillutik peroriartorput. Meeqqagullu paareqatigiittarpagut assigiimmik. Assersuutigalugu niuerniassaguma panimma ilaasa meeqqakka paarisarpari - killormullu. Ernguttama ilaat, panigalu nukarleq immikkuullarissumik atassuteqarput. Aallaqqagattalu (Mariekkut Danmarkimi najugaqallatsiarnikuugamik, -aaqq.) assorsuaq maqaasipput, tikeqqikkattalu erngutara takkorlulluni kamaalluta qanilliumajunnaarluta.

Ataatsimoorangassi ilussinni allat meeraannut pissusilersornissaq sianigisarpisiuk?

G Naamik, ilaanniluunniit pisariaqartittarparput illuatungaaniit ilannguffigineqalaarnissaq. Inertigassaagaangata akuliuffigisarpagut - aamma ajorneq ajorpoq. Meeqqammi sukkulluunniit ajortoq ajunngitsorlu immikkoortissinnaasariaqarpari. Kisianni avataaniit akuliunnaveersaartarpugut, takusinnaagutsigu ajunngitsumik iliortoq.

M Meeqqat inertertariaqartillugit kinaluunniit meeqqat arlaannut inerterisinnaasarpoq. Ullumanna tikillugu tamanna pillugu aporaannikuunngilagut. Nuannequtaaginnartarpoq. Aamma inerterinermi oqaatsit meeqqanut tulluurtut, paasinnaasaat atorniartarpagut - naviiginnaqinagit.

Ataatsimut isigalugu suunuku perorsaanermi pingaarnarpaatut isigisariaqartut?

M Inersimasortatut meeqqanut aalajaatsumik pissuseqarnissaq - isummanik allangortitsinnginnissaq. Meeqqap inersimasooq tarrarsorfissarivaa. Aammattaaq toqqissisimaneq asanninnerlu.

G Isumaga allaanerungaangilaq. Aamma toqqissisimasumik eqqissinartumik angerlarsimaffeqarnissaq pingaartutut isigaara. Naak allatuulli tamatigut nuannaartuaannartanngikkaluarluta, toqqissisimaffiusumik angerlarsimaffeqarneq eqqissinartutut isigisarpagut.

M Eqqaalaarusuppara, ukiorpassuit perorsaareerluni meeqqat avissaariartorneri annernalaarlunilu artornalaartaqimmat. Kisiannilu akuerisariaalluni. Aporaannarsinnaallunilu. Tamakku kingumut oqaloqatigiissutigigaangatsigit illartaqaagut.

At fastholde synspunkter er vigtigt

Mor og datter taler sammen om opdragelse

Navn: Gitte Lyng-Rosing, mor, datter. Har mand.

Børn: 2; 0 - 2 år

Navn: Marie Møller-Lyng, mor, bedstemor. Har mand. **Børn:** 7; 6 - 32 år.

Deriblandt Gitte Lyng-Rosing.

Børnebørn: 7

Hvad er det vigtigste for opdragelsen?

M Børnenes tryghed, et trygt hjem og at give dem kærlighed. Samt at have en fast opførelse overfor dem. Når jeg ved, at det jeg har bestemt mig for er noget godt, prøver jeg at holde ved det og ikke falde i for børnenes stædighed. Da jeg har så mange børn ved jeg, at børnene bliver forvirrede og vanskelige når man ændrer ved sine synspunkter.

G Ja, sådan er vi opdraget og nu da vi selv har børn prøver vi at bruge denne opdragelsesmåde. Specielt når børnene er i trodsalderen under opvæksten, er det vigtigt at fastholde sine synspunkter og give dem kærlighed.

Hvordan kan man give dem kærlighed?

M Sætte dem på skødet, omfavne dem og kysse dem. Nogle gange viser børnene selv deres behov – de sætter sig for eksempel selv på skødet, eller kommer for at blive omfavnet. Jeg kommer også selv hen til dem og omfavner dem.

Hvordan kan børnene så mærke det, når de voksne ændrer meninger?

G Et barn er nysgerrig og prøver sig frem. Derfor kræver barnet straks noget andet, så snart den voksne ændrer mening – på den måde lærer barnet at forældre har nemt ved at give efter.

M Børnenes krav kan være meget forskellige. Det kan handle om penge eller venner. Når jeg som mor mener, at det ikke er tid til det krav de stiller, bestemmer jeg mig for at det ikke skal ske. Men da børn hele tiden prøver sig frem, plejer de at være stædige for at få deres vilje. Jeg prøver at få dem til at forstå, at et nej er et nej og at det ikke skal ændres. Vi opgiver til tider, men prøver vores bedste for at undgå det.

G Vi var engang imellem meget stædige som børn. Man opnår meget når man er stædig! (griner)

Gitte, kan du på din opdragelse af dine egne børn mærke om du opdrager efter din mors opdragelsesmåde?

G Man spejler sig engang imellem. Det kan også være svært at ændre livsstil. Vi prøver at videregive de opdragelsesmåder vi synes er gode. Jeg er stædig og det kan man mærke på min opdragelsesmåde engang imellem – jeg kan også se at min stædighed er givet videre til mine børn (griner).

Skal børnene opdrages ens eller skal man gå ud fra deres personlighed?

M At sætte grænser, når man for eksempel tænker på hvad tid de skal være hjemme, så prøver jeg at give dem en fast grænse. Men børnene har hver deres personlighed. De har deres egne interesser, vi opmuntrer dem hver især efter deres interesser.

G Jeg har en datter og en søn. Og vi er først lige begyndt at opdrage. Vi får se hvordan det bliver når de bliver ældre. Vi har lyst til at opdrage dem ens, men vi prøver at gå ud fra deres behov. For eksempel ændrede vores søn adfærd da jeg blev gravid med min datter, han kunne ikke undvære os. Det viste sig at jeg var gravid og han var jaloux. Måske kunne han mærke at jeg snart ikke længere kunne dække alle hans behov. Jeg giver ham mere opmærksomhed når han bliver sådan. Men da vi forældre selv har valgt at give liv til vores børn, må vi også have tid til dem alle.

Hvad er nødvendigt for at være forældre?

G Der er ingen tvivl om at man skal have mere ansvar. Et menneske er ansvarlig for, at få børn ud fra sine forudsætninger – det forstår man når man føler sig parat.

M Man er betænkelig når meget unge mennesker får børn. Jeg fik barn for første gang da jeg var 19 år. Dengang følte jeg mig parat. Men når jeg tænker tilbage i dag, tænker jeg at jeg godt kunne have ventet i 5-7 år. Hvis jeg først havde fået mig en uddannelse og haft mere erfaring før jeg fik barn, så ville det nok have været bedre på nogle områder. Sidste gang jeg fik barn var jeg 46 år. Det var en dejlig følelse, og jeg vil så gerne have andre til at opleve det. Der er 27 års forskel på den yngste og den ældste, alligevel har de et tæt forhold til hinanden. Det er dejligt at opleve dem.

I må være mange når I samles, hvordan er det?

G Larm! Vi larmer meget! Nogle græder og nogle griner!

M Nevøer/nieces har ikke den store aldersforskel, så de opvokser tæt knyttet til hinanden. Vi passer vores børn ens. En af mine døtre passer for eksempel mine børn når jeg skal på indkøb – og omvendt. En af mine børnebørn og min yngste datter har et meget specielt bånd. De savnede hinanden rigtig meget da vi var ude at rejse (Marie og familien har boet i Danmark i en periode – red.) og mit barnebarn var sur på os og ikke ville komme os nærmere.

Passer I på hvordan I opfører jer overfor de andres børn når I samles?

G Nej, faktisk har vi nogle gange brug for lidt indblanding fra de andre. Vi blander os når børnene skal sættes på plads – og det går fint. Barnet skal kunne mærke forskel på godt og dårligt, på hvilken som helst tidspunkt. Men vi blander os udenom når vi kan se, at hun gør det godt.

M Når børnene har brug for at få sat grænser, er det hvem som helst der gør det. Vi har indtil dags dato ikke haft sammenstød på grund af dette. Det gør det kun rart. Vi bruger ord der passer til børn når vi sætter grænser for dem og skælder ikke kun ud.

Hvad er det vigtigste for børneopdragelsen i en helhed?

M At man som voksen skal have en stabil væremåde overfor barnet – at holde fast i synspunkter. Barnet skal spejle sig hos den voksne. Samt tryghed og kærlighed.

G Min mening er ikke anderledes. Jeg mener også at det er vigtigt, at have et trygt og fredeligt hjem. Selv om vi som alle andre ikke altid er glade, så ser vi det som noget fredeligt at have et trygt hjem.

M Jeg vil lige nævnte at det er lidt hårdt og gør lidt ondt på mig at børnene spredes, når man har opdraget dem i så mange år. Men det må man acceptere. Det kan også give konflikter. Vi griner meget når vi tænker tilbage og taler om det.

All./Tekst: Aminnguaq Dahl Petrusen

PITSAANEQ UJARTORLUGU

Perorsaaneq ilaanni ajornartarpoq, taamaamat angajoqqaat oqaloqatigiittarnissaat pisariaqarpoq.

NAMMINEQ PIGISAO/ PRIVAT

All./Tekst: Simigaq Broberg

- Meeqqat akornanni allanngortumik malugisaqaraangatta oqaloqatigiittarpugut qanoq iliorutta pitsaanerussanersoq. Qiterleq malunnartarpoq pulaaqattaaleraangami naalagaaniaalersartoq, taava Oluffilu eqqartortarparput qanoq iliorutta pitsaanerussanersoq, Alice Olrik nassuiaavoq. Aammalu eqqaallugu qiterleq taamaasigaagat oqarfigisarlugu pulaaqattaangikkallassasoq anaanakkut tusaajumajunnaartaramigit. Alice Oluffilu ukiut aqqanillit aappariinnikuullutik innersuussutigaat angajoqqaat allat meeqqanut killigitat pillugit oqaloqatigiittarnissaat.

Assigiinngiffeqarlutik

Taamatut angajoqqaat oqaloqatigiittarnermikkut perorsaanermi isumaqatigiittarnerat annertuumik iluaquteqarpoq. Naak angajoqqaat assigiinngiffeqarsinnaagaluarlutik.

Alice aappaminut sanilliulluni nipitusarpoq aammalu nipangersimaannarneq sungiusimanagu. Oluffili nipaatsuvoq aammalu eqqissimasuulluni. Taamatut assigiinngikkaluarlutik meeqqat pisariqartitaat aallaavigalugit perorsaaqatigiipput. Isumaqatigiikkaannimi meeqqat soorlu soqqusaanersut soqqusaannginersullu taava isumaqatigiissut nipituujugaanni nipaakkaanniluunniit aallaaviusarpoq.

Pitsaaneq ujarlorlugu

- Uanga perorsaaninni toqqamma-vissatut isigisarpara meeqqat toqqissisimanissaat. Soorlu uanga meeraanera qiviraangakku sapinngisamik uannut nuanniissimasut uanga meeqqannut ingerlateqqinaveersaartarpakka, Alice oqarpoq.

Assersuutigivai meeqqani anissaguni oqaluttuuttarlugit anaana unnugu illoqarfiliassasoq, ataatalu paariumaarai. Aammali meeqqatik kaammattortarpaat ajortumik pineqarunik oqarsinnaaqqullugit, taamaasillugit inersimasunngornissaannut piareersarlugit.

- Takusinnaasarpagut suut sanngiiffigineraat taakkualu arriitsumik sunniiarfigisarpagut ajunngitsoq ujarlorlugu, anaanaasoq oqaluttuarpoq.

Pitsaanngitsoqarpami?

- Ajornakusoortippara oqaaseqarfigissallugu perorsaanitsinni sanngiiffeqarsimassanersugut, inuimmi tamarmik angajoqqallu tamar-mik perorsaanerminni kukkusinnaasarput, immaqa uagut aamma taamaaratarsinnaa-vugut, Alice nassuiaavoq.

Namminerli oqaluttuaraa ernertik inuu-nermini eqqississutigisimagamiuk immikkut pisarlugu, angajulliillu malugilaartaraat aqqa-luartik anaanaminnit assut pakkusimaneqar-tartoq.

- Taamaattoqartillugu ingerlaannaq assi-giimmik pinialertarpagut. Kissaatiginngilar-pummi arlaannaallunniit immikkoortinne-qartutut misigissasoq, Alice oqarpoq.

Neriutigaalumi siunissami meeqqat inuusuttuarangulerpata ataataasorlu peror-saanertik pillugu oqaloqatigiissinnaanertik ingerlaannassasoq, taamaattoqarpammi perorsaanermi artornarsinnaasut qaangeru-minarnerussapput.

Ilaqutariit Olrik: Nukarleq: Aqqalu Jaaku, tallimat.
Qiterleq: Pamela, arfineq pingasut. Angajulleq:
Arnaq, qulinik ukiulik. Anaana: Alice. Ataata: Oluf.

Familien Olrik: Den yngste: Aqqalu Jaaku, fem.
Den midterste: Pamela, otte. Den ældste: Arnaq, ti år.
Mor: Alice. Far: Oluf.

Meeqqat aaliangeeqataaffigisartagaannut ilaavoq sapaatip akunnerani unnukkut nerisassat. Ilaquta-riit una inatsisigaat: Ataasingnornikkut Aqqalu Jaaku aaliangiisarpoq. Pingasunngornikkut Pamela aaliangiisarpoq. Tallimangnornikkullu Arnaq aalia-ngiisarluni

Børnene har blandt andet medbestemmelse i hvad man skal have til aftensmad i løbet af ugen. Familiens regler er: Aqqalu Jaaku bestemmer om mandagen. Pamela bestemmer om onsdagen Arnaq bestemmer om fredagen

NAMMINEQ PIGISAQ/ PRIVAT

NAMMINEQ PIGISAQ/ PRIVAT

NAMMINEQ PIGISAQ/ PRIVAT

AT STRÆBE EFTER DET BEDSTE

Det kan til tider være besværligt at opdrage børn, derfor er det nødvendigt at forældre taler sammen.

NAMMINEQ PIGISAQ/ PRIVAT

All./Tekst: Simigaq Broberg

- Når vi bemærker nogle ændringer blandt børnene, snakker vi om hvad der er bedst at gøre. Den midterste bliver dominerende når hun besøger folk for ofte, så snakker Oluf og jeg om hvad der er bedst at gøre, forklarer Alice Olrik. Hun fortæller endvidere at de siger til hende, at hun ikke må besøge disse foreløbig, når hun ikke vil lytte til sine forældre. Efter 11 års samliv anbefaler Alice og Oluf andre forældre til, at tale sammen om børnenes grænser.

Forskelle

Forældre kan være meget forskellige, derfor er det vigtigt at de taler sammen og er enige om opdragelse.

Alice plejer at have en høj stemme i forhold til sin samlever og er

ikke vant til at holde sig tilbage. Oluf er stille og rolig. Selv om de er forskellige, tager de børnenes behov som udgangspunkt for deres opdragelse. Er man for eksempel enig om hvad børnene må og ikke må, så er aftalen udgangspunktet - om man snakker højt eller lavt har ingen betydning.

At stræbe efter det bedste

- Fundamentet for min opdragelse er børnenes tryghed. Når jeg for eksempel kigger tilbage på min egen barndom, så prøver jeg mit bedste for at undgå, at videregive de dårlige minder jeg har til mine egne børn, siger Alice.

Hun fortæller for eksempel sine børn, at hun skal i byen i aften og at far skal passe dem, når hun skal ud. De opmuntrer også deres børn til at sige til, hvis de bliver dårligt behandlet. På den måde rustes deres børn til voksenlivet.

- Vi plejer at kunne se deres svage sider, og dem prøver vi lang-

somt at have en positiv indflydelse på, fortæller moderen.

Det negative?

- Det er svært at udtale sig om, om vi har haft nogle svagheder i vores opdragelse af børnene, for alle mennesker og forældre kan lave fejl under opdragelsen, og det kan sagtens også have været sket for os, forklarer Alice.

Selv fortæller hun, at hun behandler sin søn særskilt fordi han har givet hende fred i hendes liv, og at de ældste lægger mærke til at hun omfavner deres bror meget.

- Når det sker, prøver vi at behandle dem ens. Vi ønsker ikke at nogle af dem skal føle sig tilsidesat, siger Alice.

Hun ønsker endvidere, at hun sammen med faren stadig kan tale om opdragelse når børnene kommer i puberteten. På den måde vil det være lettere at komme over vanskelighederne ved opdragelse.

Meerartaarnerit assigiinngeqisut

Siullermik 16-inik ukioqarluni meerartaarpoq, aappasaanillu 25-inik ukioqarluni. Meerartaaqaarami perorsaaneq eqianartutut isigisimiarlugu maanna pissusissamisoortutut isigilersimavaa.

Atia: Randi Petersen. Ukiui: 29. Uia: Mikael Petersen.
Meerai: Conny, 13, aamma Kevin, 4. Suliffia: Spar Bank Vestimi Nuummiittumi sullissisoq (kunderåd giver)

Randi Petersenikkunnut apersuiartorluna kasuttorama paniata inuusuttuaqqap Connyp matu ammarpa, inusiarneqalunilu tikilluaqqullunga. Taqqamani erner Kevin sisamanik ukiulik nipissani tamaat oqaluppalluppoq - nuummiorpaloqaluni, assullu oqallorilluni. Randi uialu Mikael eqqissillutik issiaarput, meeqqallu pissusissamisoortaluttutut namminneq sammisaqarujoorlutik. Randili meerartaaqaarmat pissutsit taamaanngillat.

Perorsaanissaq eqiagalugu

15-inik ukioqarluni, qaammatit tallimassaanni aatsaat naartulluni paasivaa. Peersitsinissamat killigititaq qaangereersimavaa, meerartaartariaqarporlu. Assut kanngusuppoq, imminut mattulluni - atuarunnaarlunilu. Tassami suli imminut meerarpalugeqaaq, naluaalu allanik immisut inuusutsigisunik meerartaartoqarsimanera. Naartunini nuanniilliuutigeqaa, naani nuannarinagit, allaallu neriuuttarluni meeraaraq inunngoruni arlaatigit toqussasoq. Naluaa kina ataataanersoq, aappaqanngilarlu. Randi ataatamini najugaqarpoq, ilaanni anaanaminiitarluni.

- Taamani misigisimavunga kanngugineqarlunga, soorlu naartunera eqqartorusunneqanngitsoq, Randi oqaluttuarpoq. Kammalaatai tuparrapput, atuaqataali tapersersuipput, tamarmik meeraaqqap qamutaanut akissaanik 50 kruuninik tapiipput.

16-ileeqqammerluni meerartaarami misigjissusai mumipput. Meerannguaq nuannaarutigivaa - piffissa-

milu sivisuumi aatsaat siullermik nuannaarluni. Angajoqqaavisa angerlarsimaqatigeqqaarallarpaat, tapersersorlugu. Illumi suliasat, nerisassiornerit iluarsaassinerit ataataata isumagai, Randillu nammineq meeraq kisiat isumagalugu.

- Kisianni soorlu meeqqap perorsarnissaa eqiagisutut pivara. Kigutigissarnissaa, uffarnissaa aaliangersimasumillu innartarfeqarnissaa. Soorlu meeraaqatigiinnarlugu pivara, Randi oqarpoq. Kisianni avatangiisiminut paasitikkusoqaa inuusukkaluarluni anaanaalluarsinnaanini.

- Meeqquvimmuut ataatsimiigiqqusaagaangama aggettuaannarpunga, atualeqqikkamalunortuinngisaannarpunga ilinniakkeriuaannarlungalunilu, Randi oqarpoq. Paniatalumi paarsisuisa, Randillu ilinniartitsisuisa anaanaalluarnera, ilinniakkaminillu paarsilluarnera pillugit nersualaartarpaat.

Eqiaginikuusat sunaaffa pissusissamisoortut

Siullermik meerartaarami inuusuttuaraavoq. Angajoqqaavisa tapersersortuarpaat, aneerusuleraangat meeraq sinittoq paarisarlugu, iggattuarlugulu. Taamanili Randi eqqarsarpoq suli paarinerusinnaagaluaaraat. Aammami aappaqanngilaq, inuillu ilaqutariittut inuusut takugaa-ngamigit usoruttarpoq.

- Ullumikkulli kingumut qiviaraangama takusinnaavara angajoqqaama naammattorsuarmik tapersersorsimagaannga. Taamaniuna suli meeraagama nammineq soqutigisakkalu siulliuttuannartarakkit, Randi oqarpoq.

17-inik ukioqartoq anaanaa toquvoq, tassanilu aat-saat anaanaanini iluamik paasisutut ippaa, pingaartinne-rulerlugulu. Ukiut ingerlapput, Randilu aappartaarpoq. Inooqatigiilerput, meerartaaqqikkusulerpullu. Pilersaarusiukkamik naartulerpoq - misigjissusaalu siullermik naartulluni paasigamiuk misigjissusaaniit allaaneroqaat.

- Assut nuannaarpunga. Inersimasunngornikuuvunga, aappaqalerlungalu. Naartunera nuanneqaaq, qilanaaqaagullu. Inunngormat pilluaqaagut, aleqaalu aqqaluar-taarami nuannaqaaq, Randi oqarpoq.

Marlunnik meeraqalerluni, aappaqarluni meeraajun-naarnikuullunilu meerartaarami Randip pingaartippaa ulluinnarni perorsaariaatsimi meeqqat aalajangersima-sumik killeqartinnissaat.

- Unnukkut aalajangersimasumik innartarfeqarnissaat, ullut aalajangersimasut uffartarnissaat, nangilersu-inissat meerartaaqqaarama eqiagisimasakka, pissusis-samisoortutut isigilersimavakka. Tassuuna erserpoq aappasaanik meerartaarama piareeqqallunga inerisi-mallunga misilittagaqarlungalu meerartaartunga, Randi oqaluttarpoq. Ilanngullugu oqaatigaa iluaqutaasoq inuusuttuunermi ussarnartut festerniakujuttarnerit im-minullu kisimi pingaartinnerit qaangiutereersut meerar-taarami.

Toqqammaveqarluarneq pingaaruteqarpoq

Ullumikkut Randikkut paninilu Conny imminnut atasorujussuupput. Tassunga pissutaanerarpaa ukiumikkut

annertuumik nikingannginnertik. Randip isertornani oqaluttuuttarpaa naartorileramiuk misigisaminik nuanniitsunik, meerartaaramili nuannaarnerminik aamma. Anaanami inuusuttuaraalluni meerartaarnera Connyp aamma nammineq oqaluuserisarpaa.

- Ilumut 10. klasseullutit meerartaarivinga? Anaana-ni aperisarpaa, atuarfimmuni 10. klassesuli inersimasun-gorsimanngitsut takusaramigit. Anaanaataa neriutigin-ngeqaa Connyp suli inuusuttuaraalluni naartulernissaa.

- Uanga nammineq misigisimasakka misigitikkusun-geqaaqka. Inersimasunngoqqaarluni meerartaarnissaa neriutigaara, Randi oqarpoq. Ilanngulluguli oqaatigaa naak naartuleqqaarami nuanniilliorsimagaluaqaluni ug-guarnani - tassami misigisani ilinniarfigeqai, panissaar-porlumi asangaakkaminik.

Randi isumaqarpoq pingaartuusoq meerartaarusun-gikkaanni illersuuteqarnissaaq, meerartaarniaraannilu piareersimaffissat ukuussasut:

- Ineqarneq, inersimasunngorsimaneq, misilittaga-qarneq aappaqarnerlu. Minnerunngitsumillu piareeqqa-sutut misigisimaneq, oqarpoq.

Unnuppoq, apersuinerlu naammassivoq. Silageqim-mat, inuusuttuaraallunilu aneerfissaqqeqimmat Conny kammalaatinilu aneerput, Kevinilu innartussanngorpoq.

- Anaana, kisianni aniinngitsoorpunga, aamma suli un-nunngilaq, nuummiorpaloqaluni oqalloreqalunilu sila tik-kuarlugu oqarpoq. Anaanali oqarpoq innarfissanngortoq.

All./Tekst: Aminnguaq Dahl Petrusen

Stor forskel på den første og den anden

Hun var 16 år da hun fik sit første barn og 25 år da hun fik den anden.

Første gang hun fik barn syntes hun at opdragelse var kedeligt, men i dag er det bare naturligt.

Navn: Randi Petersen. Alder: 29 år.

Mand: Mikael Petersen. Børn: Conny, 13, og Kevin, 4.

Job: Kunderådgiver i Spar Bank Vest, Nuuk

Da jeg banker på døren hos Randi Petersen, åbner hendes ældste datter Conny døren og byder mig velkommen. Man kan høre Randis fireårige søn Kevin derinde, han snakker meget højt – han lyder som en rigtig nuummiutter og er veltalende. Randi og hendes mand sidder stille og roligt, mens børnene laver hver deres aktivitet som det mest naturlige.

Men sådan var det ikke da Randi fik det første barn.

At ikke gide opdragelsen

Hun fandt først ud af, at hun var gravid da hun var i femte måned som 15 årig. Hun havde overskredet abortgrænsen og måtte få barnet. Hun var meget flov, lukkede sig selv inde og droppede ud af skolen. Hun følte sig stadig meget barnlig og vidste ikke om der var andre på hendes alder der havde fået børn. Hun var ked af sin graviditet, kunne ikke lide sin mave og havde endda håbet på at barnet ville dø under fødslen. Hun vidste ikke hvem faren var og havde ikke en kæreste. Randi boede hos sin far, engang imellem hos sin mor.

- Dengang følte jeg at folk var flove over mig, det var som om ingen ville tale om min graviditet, fortæller Randi. Vennerne var foragede, hvorimod klassekammeraterne støttede hende med 50 kroner hver, til en barnevogn.

Følelserne ændrer sig da hun får barn lige efter sin 16 års fødselsdag. Hun er glad for barnet – og er

for første gang glad i en længere periode. Forældrene er hjemme sammen med hende et stykke tid for at støtte hende. Faren sørger for huslige pligter, madlavning og oprydning, mens Randi selv sørger for barnet.

- Men jeg gad ikke rigtig at opdrage på barnet - tandbørstning, bad og faste sengetider. Det var som om jeg bare var barn sammen med hende, siger Randi. Men hun vil meget gerne gøre omgivelserne opmærksomme på, at man sagtens kan være en god mor i en ung alder.

- Jeg kom altid til forældremøder i børnehaven og jeg kom aldrig for sent i skole og lavede altid lektier efter jeg var begyndt at gå i skole igen, siger Randi. De pædagoger der passede Randi's datter og hendes lærere roste hende for at være en god mor og for at passe sin skole.

Det man ikke gad vise sig at være en selvfølge

Hun var teenager første gang hun fik sit barn. Forældrene har altid støttet hende ved at passe det sovende barn når hun ville ud, og har altid lavet mad for hende. Men dengang tænkte Randi, at de kunne passe hendes datter noget mere. Hun havde heller ikke en kæreste, så hun misundte folk der levede som en familie.

- Men når jeg kigger tilbage i dag kan jeg godt se, at mine forældre støttede mig rigeligt. Dengang var jeg jo stadig et barn og prioriterede mine egne inter-

esser, siger Randi.

Hun var 17 år da hendes mor døde og først der gik det op for hende, at hun var mor og begyndte at prioritere det. Årene gik og Randi fik en kæreste. De levede sammen og ville gerne have et barn til. Hun blev gravid som planlagt, og følelserne omkring graviditeten var meget anderledes end første gang.

- Jeg var meget glad. Jeg er blevet voksen og har fået en kæreste. Min graviditet var dejlig og vi glædede os meget. Vi var meget lykkelige da han blev født, storesøsteren var meget glad for sin lillebror, siger Randi.

Nu hvor hun har fået to børn, en kæreste og ikke selv er barn længere synes Randi, at det er vigtigt at give børnene faste rammer i hverdagen.

- At de skal have faste sengetider, at de skal gå i bad på faste dage samt bleskift gad jeg ikke da jeg fik barn første gang, nu ser jeg det som en selvfølge. På det punkt kan jeg se, at jeg er mere parat, moden og erfaren da jeg fik barn nummer to, fortæller Randi. Hun tilføjer at det hjælper at have fået overstået ungdommens fristelser, fester og selvprioritering når man får barn.

Det er vigtigt at have et solidt fundament

I dag er Randi og hendes datter meget tæt knyttet til hinanden. Hun mener at det er på grund af, at der ikke er den store aldersforskel. Randi holder ikke sine dårlige oplevelser skjult, om dengang hun blev gravid med

hende og fortæller hende om det. Dog fortæller hun også om den glæde datteren gav hende. Conny taler selv også om, dengang hendes mor fik barn i en ung alder.

- Er det rigtig at du gik i tiende klasse da du fik mig? Spørger hun sin mor - hun mener at tiende klasserne på hendes skole stadig ikke er voksne. Moren håber ikke at Conny får et barn i en ung alder.

- Jeg vil ikke have at hun oplever det jeg har oplevet. Jeg ønsker at hun først får børn når hun bliver voksen, siger Randi. Hun ærgrer sig dog ikke, selv om hun havde dårlige oplevelser i starten af graviditeten - for hun har lært af sine oplevelser og hun har fået en datter som hun elsker højt.

Randi mener at det er vigtigt at bruge prævention hvis man ikke vil have børn, og at man skal være forberedt på disse hvis man ønsker sig et barn:

- Bolig, modenhed, erfaringer, at have en kæreste og ikke mindst at føle sig parat, siger hun.

Det er aften, interviewet er slut. Da det er så godt vejr til at være ude, er Conny ude sammen med sine venner og Kevin skal i seng. Han peger ud af vinduet og siger:

-Mor jeg har ikke været ude at lege og det er ikke aften endnu. Men mor siger at det er sengetid.

All./Tekst: Aminnguaq Dahl Petrusen

Ataata perorsaanermi aamma ilaasariaqarpoq

Marluulluni perorsaagaanni pingaaruteqarpoq naligiimmik akisussaaffimmik avitseqatigiinnissaq, ataataq oqarpoq.

Kaali Olsen pingasunik meeraqarpoq, perorsaanerullu iluani peqataalluarnissani pingaartillugu.

- Ataatatut meeqqannut qanilaartuunissara pingaartippara aallulluarlugulu. Sutigit tamatigit meeqqannut ammallunga tatiginartuullungalu pinissara siunertariuqarpara, oqarpoq.

QANILARNEQ •

Kaali Olsen nulialu Arnaq Grønvold pingasunik meeraqarput. Ernerat Kaalip nammineq oqarneratut "nammineq sanaarinngilaa", mikisusorli najuleramiuk ernermisut isigaa. Paniai marluupput, 11-inik 13-inillu ukiullit.

- Meeqqat asaneqartut nuannarineqartullu misigitissagaanni pingaaruteqarpoq qanilaartumik attaveqarfiginissaat. Pakkutaartarlugit, apalaartarlugit sarlialaartarlugillu. Aammattaaq ineriartorneranni malinnaaviguarlugit, misigissusaallu eqqumaffigalugit, Kaali oqarpoq.

Kaali nammineq anaanamini peroriartorsimavoq, aatakkuminiit-tarlunilu. Eqqaamasarpara aatani aamma qanilaarluni imminut pissuseqartarsimasoq.

- Oqartoqarniartarpoq angutit misigissutsit qanilaanerullu tungaasigut tunniusimavallaangitsut. Imaassinnaavorli taamaakkusukkaluarlutik sungiusimannginnaraat, oqarpoq.

MEEQQAT INERSIMASUT PISARIAQARTIPPAAT •

Kaali isumaqarpoq ilaatigut piniartukkormiuniit ullutsinnut ikaarsaernermi aappariit perorsaanerup iluani inissisimanerat arlaatigut malinnaangitsoorsimasoq.

- Piniartukkormiuni angajoqqaat inissisimanerat ersarippoq; ataataasoq piniariartarpoq anaanaasorlu meeqqanik paarsisarlu. Naak ullumikut anaanat ataatalu inissisimaneri naligiinnerulernikuugaluartut, suli piffiit ilaanni taamaavinngilaq. Meeqqalli toqqissisimassagunik nuannaartuussagunillu alliarlornerminni inersimasut pisariaqartippaat. Inersimasut najuuttut, meeqqat peroriartornerannut malinnaasut, Kaali oqarpoq.

Ilanngullugu oqaatigaa perorsaalluni marluugaanni pisariaqartoq sapinngisamik akisussaaffinnik avitseqatigiinnissaq.

- Imaangilaq suna tamaat assigeeqqissaamik suliarineqarlunilu avineqassasoq, meeqqamulli tunniusimanerup oqimaaqatigiissumik pinissaa pingaartuuvoq, Kaali naggasiivoq.

Far skal også deltage i opdragelsen

Det er vigtigt at fordele ansvaret lige når man er to om at opdrage, siger en far.

Kaali Olsen har tre børn og synes at det er vigtigt at tage del i opdragelsen.

- Som far synes jeg at det er vigtigt, at have nærhed med mine børn og det koncentrerer jeg mig om. Jeg har altid til formål at være en åben og pålidelig far for mine børn, siger han.

NÆRHED •

Kaali Olsen og hans hustru, Arnaq Grønvold, har tre børn. Som Kaali plejer at sige, har han ikke "lavet" sønnen selv, men opfatter ham som sin egen, fordi han har boet sammen med ham siden han var helt lille. Parret har to døtre på 11 og 13 år.

- Det er vigtigt at have et tæt forhold til børnene, hvis man vil have dem til at føle sig elsket og værdsat. Omfavne dem, give dem knus, holde om dem og følge deres udvikling og være vågen over for deres følelser, siger Kaali.

Kaali er selv vokset op hos sin mor og tilbragte også meget tid hos sine bedsteforældre. Han kan huske at bedstefaren også gav ham nærhed.

- Man plejer at sige, at mænd ikke er særlig gode til følelser og nærhed. Men det kan jo være at de har lyst til det, men er bare ikke vant til det, siger han.

BØRN HAR BRUG FOR DE VOKSNE •

Kaali mener, at mange par måske har haft svært ved, at følge med rollen som opdragere i overgangen fra fangerfamilien frem til i dag.

- Forældrene har en tydelig rolle i en fangerfamilie; faren tager på fangst, mens moren passer børn. I dag er der mere ligestilling mellem mødre og fædre, men ikke alle steder. Børn har brug for de voksne hvis de skal være trygge og glade under opvæksten. Voksne der er til stede og følger med i børnenes udvikling, siger Kaali.

Desuden mener han, at det er nødvendigt at fordele ansvaret bedst muligt, hvis man er to om at opdrage.

- Det er ikke ensbetydende med at al arbejde skal fordeles til punkt og prikke, men det er vigtigt at der er balance i engagementet, slutter Kaali.

Kaali Olsen

Ataataq pingasunik meeralik, erneq 19-inik ukiulik, paniillu marluk 11-nik 13-inillu ukiullit

Far til tre. En søn på 19 år og to døtre på 11-13 år.

Nuannersoq piumasaq

Meeraanermi sunngiffimmi sammisassat ilaasa pimoorunnerat, inuunermi annertuumik nuannersumik sunniuteqartarput.

All./Tekst: Simigaq Broberg

- Soqutigisaq ataaseq pikkoriffigilerluaraanni nuannersunik misigisassanik nassataqartarpoq. Annertuumillu meeqqanut imminut tatigissusermik tunisisarluni, Hanne Quist Nipilersornermik llinniarfimmi aqutsisoq oqarpoq.

Sianigisassartaqarpoq 🎵

Meeqqalli sunngiffimmi sammisaannut angajoqqaat aamma malusarinnissaat pisariaqarpoq, qatsussisoortinnginnissaa aammalu imminut assoruutsippallaannginnissaa eqqumaffigisassaammat.

- Meeqqap nammineq soqutiginninnera aammalu sungiusartariaqarnera oqimaaqatigiissapput. Soorlu tusarnaartitsissagaanni takutitsissagaanni-luunniit pikkunaassinnaagaluartoq sungiusartoqartariaqarpoq, Hanne oqarpoq.

Angajoqqaat namminneq meeqqatik ilisimalluaramikkit maluginnaasarpaat iliuusaat uniorlugu pissusilersoraangata. Taamaattoqartillugulu sammisaat qanoq ingerlanersut paasiniaaffigisasaapput.

arfilli

Qiterlequtaasooq Nanna, sisamanik ukiulik maannakkut agiarneq pimooruterujusuanngikkaluarlugu ilinniarujoorpaa aammalu erinarsoqataasarluni. Angajulliup Najanguup arfineq marlunnik ukiullip agiarneq pikkoriffigilereepaa, erinarsortarpoq aammalu pattanneq maannakkut ilinniarlugu. Nukarleq Nadia ataatsimik ukiulik suli mikivallaalarpoq peqataasalernissaminut. Anaanaasooq nipilersornermik ilinniarfimmilingiuvoq. Ataataasup ilaqtutani tapersorsorpai soorlu tusarnaariartarnermigut.

Pisussatut isigalugu 🎵

Hanep nammineq ataatani aqqutigalugu nipilersorneq aallutilernikuuaa taamatullu meeqqaminut ingerlateq-qinnissaa naliginnaasutut isigalugu.

- Neriutigaara aammalu takorloortarlugu siunis-sami meeqqat ilagalugit nipilersoqatigiittarsinnaanerput. Tassanili apeqqutaassaaq meeqqat namminneq nipilersornermut soqtiginninnerat, Hanne oqarpoq. Aammalu naatsorsuutigalugu meeqqat ataatami soqtigisaanut qarasaasialerinnermut allinerugunik aamma soqtiginninerulissasut.

Imminut tatigineq 🎵

Sunngiffimmi sammisassat assigiinngitsorpassuupput aammalu meeqqat assigiinngitsorpassuarnik soqtigisaminnik aallussisinnaallutik. Taamaakkaluartoq Hanep kaammattuutigaa meeqqat allilerneranni sammisaat

ataaseq annertunerusumik aalluteqqullugu. Taamaasi-ornermi immikkut pikkoriffigisaqalernissaat anguneqarsinnaammat. Aammali tunniutiinnannginnissaq pisariaqarpoq.

- Ullutsinni eqqartorneqartaqisoq, imminut tatigineq, anguneqarsinnaavoq meeqqap pikkoriffigisaqarlualerneratigut, taamaasilluni soorlu tusarnaartitsinerni nuannerluinnartumik misigisaqartarput tatiginnissusermik tunisisumik, Hanne nassuiaavoq.

Meeqqat nutaamik soqtigisaqalerpa? Taava Hanep una siunnersuutigaa:

Ajornangippat atortunik atornikunik pisiniaqqaarit takuniarlugu ilumut meeqqap sammisani soqtigivinneraa. Soqtigisamik pimoorussilerpat nutaanik pisiortortoqarsinnaavoq.

Dejligt men o

Det kan have en stor positiv indflydelse på ens liv, hvis man tager barndommens fritidsinteresser seriøst.

- Bliver man rigtig dygtig til en af sine interesser, kan det have positive oplevelser med sig. Det giver også meget selvtillid til børnene, siger lederen for musikskolen, Hanne Quist.

Man skal holde øje 🎵

Det er også nødvendigt at forældre er opmærksomme på børnenes fritidsinteresser, de skal holde øje med om barnet bliver træt af interessen og om barnet anstrenger sig for meget. Der skal være balance mellem barnets interesse og øvelse. Det er for eksempel nødvendigt at øve sig hvis man skal holde koncert eller optræde, selv om det kan være kedeligt, siger Hanne.

Det er forældrene der kender deres børn bedst, derfor kan de mærke det når de begynder at op-

også krævende

Den midterste i søskendeflokken, Nanna på fire år, øver sig stille og roligt med at spille violin uden de store anstrengelser og synger med. Den ældste, Najannguaq er allerede dygtig til at spille violin, hun synger, og øver sig på at spille klaver for tiden. Den yngste, Nadia på et år er endnu for lille til at deltage. Moren er leder på musikskolen. Faren støtter sin familie, for eksempel ved at tage til koncerter.

føre sig anderledes. Når det sker skal man undersøge hvordan det går med deres interesser.

Som noget naturligt 🎵

Hanne begyndte at interessere sig for musik gennem sin far, ligeledes har hun opfattet det som noget naturligt at skulle videregive dette til sine børn.

- Jeg håber og drømmer om at spille musik sammen med mine børn engang i fremtiden. Spørgsmålet er selvfølgelig om børnene interesserer sig for musik, siger Hanne. Hun regner også med at børnene begynder at interessere sig mere for IT ligesom deres far når de bliver lidt ældre.

Selvtillid 🎵

Der er mange forskellige fritidsinteresser at vælge

imellem, og børnene kan koncentrere sig om forskellige interesser. Alligevel opfordrer Hanne til, at børn skal koncentrere sig specielt om én interesse under opvæksten, på den måde kan man opnå at barnet bliver dygtig til en speciel ting. Det er også nødvendigt at ikke overgive sig.

- Man snakker meget om selvtillid nu til dags og dette kan opnås ved at barnet bliver dygtig til noget, så det på den måde oplever noget positivt som giver selvtillid, for eksempel når man holder koncert, forklarer Hanne.

Har dit barn en ny interesse?

Så foreslår Hanne at: Købe brugt udstyr til at starte med, for at se om barnet virkelig har interessen. Man kan købe nyt udstyr når barnet begynder at gøre alvor af interessen.

Ajortut aju

Panínguaq Abelsenip meeraanermi-
ni nukkani paariuartarsimavai,
angerlarsimaffianni imigassamik
atornerluisoqarmat. Taamani ilaanni
imminut nalligisarsimavoq, taama
meeraatigaluni akisussaaffimmik anner-
tuumik nammataqarami. Taamanili eq-
qarsaatigisalerpaa nammineq meerar-
taaruni allanut akisussaaffimmik
tunioraavallaarniarnani - isumaqarpor-
mi meerartaarniaraanni meeqqat
nammineq paarinissaat pingaartuusooq,
angerlarsimaffiminnilu imigassaq
ajornartorsiutaassanngitsoq aamma

siunertarisimavaa. Oqaannarnerli
ajornaqaq - ikiortissarsiortariaqarsi-
mavoq.

Inuuneq nammitsinnik

akisussaaffigaarput

Panínguaq` aamma Nuka Pele Abelsen
marlunnik meeraqarput, Victoria tal-
limanik ukiulik, Nicklasilu pingasunik
ukiulik. Panissaaramik nuannaqaat,
taamaakkaluartorli Panínguaq` misi-
givoq arlaannik amigaateqarluni - su-
unersumik nassuiarsinnaangisaminik.
Ullut ingerlanerini nikallungajartuin-

narpoq. Ilaanni illooqqanilu issiaartil-
lutik illooraata oqarfigaa meeraallutik
assut nalligisarsimallugu nukkaminiq
paarsiinnaavissoq.

- Allaniit nalligineqarsimanera
tusarlugu nakkarpunga. Aap, imminut
nalligisarnikooqaanga, allanilli nalligi-
neqarsimanera tusassallugu saperpara.
Qialerpunga, nalulerlugulu qanoq
iliusserluna. Ikiortissarsiortariaqarlu-
ngalu paasivara ullut ilaanni paniga
"nukanngua"-mik taasoorakku, Pa-
nínguaq` oqaluttuarpoq.

Illooraata siunnersorpaa Qaqif-

nngitsunngortinneqarsinnaapput

Perorsarneqarninni misigisakka nuannersut meerartaama ingerlateqqippakka, nuanniitsulli aamma nuannersunngortinnissaat suliniutigisimallugu, Panínguak Abelsen oqarpoq.

All./Tekst: Aminnguaq Dahl Petrusen

fimmut ilaqutariit katsorsartiffiannut saaffiginnissasoq, erngelunilu taamaaliorpoq. Tassani katsorsartikkami inuunermut isiginninnera allanngorpoq.

- Nalunannngitsunnguuvooq ajussuteqaraanni allat pisuutinnissaat. Katsorsartinninilu paasivara inuunera nammineq akisussaaffigalugu, iluarsinuarukkulu nammineq iliuseqartariaqarlunga. Aamma paasivara kisima taama misigisimananga, allarpassuillu taama misigisimasut, Panínguak` oqarpoq.

Ajunngitsumut saatsitsineq.....

Panínguup meeraalluni misigisani nuannerpallaanngitsut katsorsartinermi kinguneranik nuannersumut, nukittorsaatitut saatinniarsimavai.

Assersuutitut taavaa nammineq imigassamik atuisuunngikkaluarluni angerlarsimaffimmini imigassap ajortutut isigineqarnissaa orniginagu - naak nammineq meeraalluni imigassamik atuineq peqqutaalluni tujormisarsimagaluarluni.

- Inoqartarpoq imigassamik misiginerlutsitaasimariarlutik, imigassap ajortortaannaanik isiginnilernikunik. Meeqqannut paasitikkusuppara imigassaq ajunngitsumik atoraanni aamma ajorneq ajortoq. Aamma takutikkusuppara anaana imerneq ajoraluarluni imaanngitsoq ataata aamma imertassanngitsoq. Ataata piummallerangami imertarpoq, taamaakaluartoq inuuneq ajortinneq ajorpoq, meeqqallu imigassaq pillugu isiginerlut-

sinneqarneq ajorlutik, Panínguak` oqaluttuarpoq.

Naak Panínguup nukkaminut anertuumik akisussaaffimmik tigmilluni, imigassamillu atonerluisuni peroriartoraluarluni, peroriartornini pissarsiffigilluarsimasutut misigaa.

- Anaanaga inutsialassuuvooq, tunniussilluarsimasooq. Eqqaamasarpara ammasumik oqaluuttarluta, apersoraangamalu apeqqutikka erseqqissumik akisarai, oqaannarani "meeraagavit susassarinnngilatit". Nipangersaanani eqqortunik oqaluttuuttarpaanga, tamannalu uanga meeqqannut ingerlateqqippara. Paniga apersortorujussuuvooq, ammallungalu apeqqutai akisarpakka, Panínguak` oqaluttuarpoq.

Det dår

Paninguak Abelsen tog sig altid af sine søstre da hun var barn på grund af alkoholmisbrug i hjemmet. Dengang havde hun selvmedlidenhed, fordi hun havde sådan et tungt ansvar i en meget ung alder. Siden dengang har hun tænkt på, at hun ikke vil give for meget af ansvaret til andre når hun selv får børn – hun mener nemlig, at det er vigtigt, at man selv skal kunne tage sig af sine børn hvis man selv har født dem. Hun var også bevidst om, at alkohol ikke skulle være et problem i hendes hjem. Men så nemt har det ikke været – hun har været nødsaget til at søge hjælp.

Vi er selv ansvarlige for vores liv

Paninguak og Nuka Pele Abelsen har to børn, Victoria på fem år og Nicklas på tre år. De var meget lykkelige da de fik deres første barn, men Paninguak følte at der manglede noget – hun kunne ikke forklare hvad det var. Hun blev mere bedrøvet som tiden gik.

lige er også godt for noget

Jeg har videreført de gode ting ved min egen opdragelse til mine egne børn, jeg har også gjort noget for at vende det dårlige til noget positivt, siger Paninguak Abelsen.

All./Tekst: Aminnguaq Dahl Petrussen

En dag da hun sidder sammen med sin kusine, fortæller hendes kusine, at hun som barn havde ondt af hende, fordi hun altid tog sig af sine søskende.

- Da jeg hørte at andre havde haft ondt af mig, kunne jeg ikke klare mere. Jo, jeg har haft ondt af mig selv, men jeg kunne ikke klare at høre, at andre har haft ondt af mig. Jeg begyndte at græde og vidste ikke hvad jeg skulle gøre. Jeg fandt ud af at jeg havde brug for hjælp, den dag jeg kom til at kalde min datter for "nukannguara" (min lillesøster), fortæller Paninguak.

Kusinen råder hende til at tage kontakt til familiebehandlingsafdelingen i Qaqiffik, det gør hun straks. Familiebehandlingen har givet hende et andet syn på livet.

- Det er meget nemt at give andre skylden når man har det dårligt. Under behandlingen fandt jeg ud af, at jeg selv er ansvarlig for mit liv, og at jeg selv må tage initiativ hvis jeg vil rette op på det. Jeg fandt også ud af, at jeg ikke er

alene om den følelse - at der er mange andre der føler det samme, siger Paninguak.

At vende det til noget

positivt.....
Paninguak har efter behandlingen prøvet at vende de negative oplevelser fra barndommen til noget positivt og til styrke. Som eksempel nævner hun, at hun ikke vil have at de i hjemmet ser alkohol som noget negativt, selv om hun ikke selv drikker – og selv om hun som barn ikke har haft det godt i hjemmet på grund af alkoholmisbrug.

- Der er mennesker som kun er begyndt at se det negative ved alkohol, fordi de har oplevet noget dårligt i forbindelse med det. Jeg vil gerne have at mine børn skal vide, at det er ok at drikke alkohol, hvis bare man drikker med måde. Jeg vil også gerne have at de skal vide, at det ikke er ensbetydende med at far ikke må drikke, bare fordi mor ikke drikker alkohol. Far drikker når han har lyst, livet bliver ikke dår-

ligere og børnene er ikke tilskuere til noget dårligt på grund af alkohol, fortæller Paninguak.

Selv om Paninguak har haft et stort ansvar for sin søster under barndommen og er vokset op hos alkoholmisbrugere, så føler hun at hun har fået meget ud af sin opvækst.

- Min mor er et godt menneske der har givet mig meget. Jeg kan huske at vi snakkede åbent, hun svarede altid tydeligt på mine spørgsmål, i stedet for at sige "Du er kun et barn, det behøver du ikke at vide". Hun fortalte mig sandheden i stedet for at tysse mig ned, og det videregiver jeg til mine egne børn. Min datter er meget nysgerrig, men jeg er åben over for hende og svarer hendes spørgsmål, fortæller Paninguak.

SAAFFIK ILULISSAT

94 20 04

Tallimap kingorna. Efter kl. 17.

54 36 13

Ammasarfii ataa. - sisa. nal. 17-23. talli. - sap. nal. 17-12.

Åbent man. - tors. kl. 17-23. fre. - søn. kl. 17-12.

KISIMIINNGILATIT NUUK

32 41 44 / 32 41 48

Ulloq unnuarlu. Hele døgn

KISIMIINNGILATIT SISIMIUT

86 57 55

Suliffiup avataani. Efter arbejdstid

QARAJAQ AASIAAT

89 10 06 / 56 52 83

TUSAANNGA ILULISSAT

94 44 50 / 56 74 14

Ulluinnarni ammasarpoq nal. 16-8.

Weekendeni tall. nal. 16-miit - ataa. nal. 8-mut.

Åbent hverdage: kl. 16-8.

Weekendåben fre. kl. 16 - til man. kl. 8.

AIDS-IMIK PAASINIAAVIK AIDSLINIEN

48 56 38

Ammasarpoq ataa. sisa.-lu nal. 19-22

Åbent mandag og torsdag kl. 19-22.

ALLAFFIGITIGUT

SILA atuagassiaavoq atuartartut peqatigalugit ineriartortikkusutarput. Taamaattumik pisariaqartipparput atuartartut isumaannik tusarlerneqartarnissarput.

SILA-p ilusaa, imai siunissamilu imarisinnaasai pillugit allaffigisinnaavatsigut uunga: sila@gh.gl

SKRIV TIL OS

SILA er et magasin, som vi gerne vil udvikle i dialog med læserne. Derfor vil vi opfordre jer til at skrive til os om magasinets form, indhold og hvad det kan tage op i de næstkommende numre. Skriv til redaktionen på e-mail: sila@gh.gl

SILA-mi upernaaru saqqummersussami sammineqassaaq: Ilaqutariinneq aappariinnerlu.

Temaet for forårets nummer af SILA bliver:

Familie og parforhold.

SILA ilaqutariinnut atuagassiamut ateritinneqarpoq; sila isumaqartinneqarpoq inuup siluarsuaanik, silamik avatingiisigisatsinnik aamma silaqassutsitsinnik erserunerullunilu kimeqassutsitsinnut. Silap ersersittarpai silarsuarput aamma avatangiisitsinni sila, aammali oqaseq isumaqarpoq isumassutsimik silaqassutsimillu.

SILA er navnet på familiemagasinet; sila betyder både universet, vejret og forstand og er udtryk for energier. Sila ydtrykker både verden og vejret omkring os, samtidig med at betydningen af ordet også går indad mod vores forstand og intellekt.

Perorsaaneq aamma tassaavoq asanninermik isumassuinermillu takutitsineq, imaattoqaraangat:

- meeraq ilagalugu asaneqarneranik pingaartinneqarneranillu misigitillugu
- paasiniarsaralugu meeraq kinaansoq, pisorlu meeqqap sammivianiit isiginiarsaralugu
- meeqqap misigissusai akueralugit, aamma kamanneq nalornisoornerlu
- tuppallersaaneq, misigitilluguli meeqqamut eqqortuusorisap najummiinnarnissaa

Perorsaaneq aamma tassaavoq meeqqamik ilaqutariinni inuiaqatigiinnillu inissisimaneramik paasitinnissaa.

Perorsaaneq aamma tassaavoq meeraq paasitissallugu suna ilumoortuunersoq sunalu ajortuunersoq, suna navianarner-soq sunalu inerteqqutaanersoq.

Meeraq tusaatillugu perorsaaneq pillugu oqallinnissaq tulluannigilaq.

Perorsaaneq aamma tassaavoq misigisat aamma meeqqanut misigitinneri, eqqisilluni oqaloqatigiinneq, atuakkanik atuaqatigiinneq, nipilersuummik tusar-naaqatigiinneq, telefoonimik akornuserneqarani piffissaqarluni ataatsimooqatigiissinnaaneq. Qanormi ililluni meeqqap ilikkassagamiuk itisilerinnaaneq ukkassinerlu ataatsimooqatigiinneq taa-maattoq akornuserneqartuarpat "allat pingaarnerit" pillugit?

Meeqqat tamarmik quiasaarneq nuannaraat. Meeqqat tamarmik illarneq nuannaraat, aammami inersimasut taamaapput. Sumiluunniit inuunerlut kajumilersitsinnaasumik takunneria-tarneq, tissinartumik, immikkuullarisumik quianartumik, sunnguamilluunniit nuannaajallaataasussarsiorneq tassaagunarpoq perorsaasup sunniuteqarfigisinnaasaata annersaa.

Opdragelse er også at vise kærlighed og omsorg:

- Være sammen med barnet og lade hende/ham føle at hun/han er elsket og værdsat
- Prøve at forstå hvem barnet er, og prøve at se situationen fra barnets side
- Acceptere barnets følelser, også når barnet er vredt og usikker
- At trøste og samtidig lade barnet føle, at man holder fast i det man mener er det rigtige

At hjælpe barnet med at forstå sin egen rolle i familien og samfundet, er også opdragelse.

At hjælpe barnet med at forstå hvad der er rigtigt, forkert, farligt og forbudt, er også opdragelse.

Det er ikke hensigtsmæssigt at diskutere opdragelse i barnets påhør.

Opdragelse er også følelser og at få barnet til at føle - at snakke i fred, at læse bøger sammen, at lytte til musik sammen og at have god tid til at samles uden at blive forstyrret af en telefon. For hvordan kan barnet lære at gå i dybden og koncentrere sig, hvis man konstant bliver forstyrret af andre "vigtigere ting" når man samles?

Alle børn kan lide skæg og ballade. Alle børn kan lide at grine, det samme med voksne mennesker. At kunne se det lyse i livet, noget sjovt, noget specielt morsomt eller bare noget der kan gøre os gladede i hverdagen, er noget af det, som en opdrager kan have størst indflydelse på.

"Perorsaaneq - asanninneq mininnagu", "Opdragelse med hjertet"
- Børnerådet/Komiteen for sundhedsoplysning/Nuup Kommunea